

Niektóre powody relatywizmu twierdzeń w opiniach sądowo-psychologicznych

Some determinants of relativism in forensic-psychological expertises

ZDZISŁAW MAJCHRZYK

Z Kliniki Psychiatrii Sądowej Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie

STRESZCZENIE: W omawianym artykule autor zwraca uwagę na niektóre przyczyny relatywizmu w opiniach psychologicznych. Za takie uważa nadmierną tendencję do statystycznej interpretacji wyników badań testowych, a także błędy wynikające ze stosowania różnych technik i metod psychologicznych operujących niejednorodną terminologią. Za błąd uważa również zbytne eksponowanie tzw. "organiki" (wyniki badań testów organicznych, EEG, TC) - jako istotnie determinujących zachowanie. Zdaniem autora więcej informacji w wyjaśnianiu ludzkiego zachowania zabronionego wnosi analiza procesu motywacyjnego, a szczególnie tych jego funkcji, które tworzą normy społeczne i sieć wartości - głównie o charakterze uniwersalnym. Zrozumienie norm społecznych i istoty więzi międzyludzkich nie może opierać się na wynikach badań psychologicznych. Analizując motywacje ludzkiego zachowania psycholog winien uwzględnić szeroko rozumianą problematykę człowieka, czerpiąc z doświadczeń innych nauk, jak m. in. etyki, religii, antropologii, a szczególnie śledzić, jakie piętno na zachowanie ludzkie wywierają współczesna kultura, styl życia, transformacje ustrojowe i jaka jest ich recepcja we współczesnym pokoleniu.

SUMMARY: The author draws attention to several determinants of relativism in forensic-psychological expertises. These include an excessive tendency towards statistical interpretation of test findings as well as errors due to the use of a diverse range of psychological instruments and methods lacking in terminological homogeneity. Among other errors he includes excessive focus on "organic" variables (results of organic tests, EEG, TC) as significant behaviour determinants. According to the author, more information for the explanation of illegal human behaviour can be gleaned from the analysis of the motivational process and especially those functions of this process which are formed by social norms and value networks, i.e., universal ones. One cannot infer the understanding of social norms and the essence of human bonds from psychological assessment. When analyzing human motivation the psychologist should take into account the widely conceived human problem and include the experience of other thought systems, e.g. ethics, religion and anthropology. In particular, he/she ought to monitor the effects of modern culture, life-styles, economic transformation on human behaviour and the reception of these phenomena by the young generation

Słowa kluczowe: opinia sądowo-psychologiczna / relatywizm / motywacja / wartości

Key words: forensic-psychological expertise/ relativism/ motivation/ values

W opracowaniu tym nie zamierzam szczegółowo ustosunkować się do konkretnych kwestii. Chciałbym tylko - z pozycji praktyka, biegłego sądowego - zwrócić uwagę na nie-

które, moim zdaniem, ważne czynniki, w których dostrzegam przyczyny relatywizmu w opiniach psychologicznych.